

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

AKBAŞ, F. KODAY, S. (2020). Kırsal Alanların Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Değerlendirilmesinin Manisa İli Özelinde Analizi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (4), 1921-1940.

Kırsal Alanların Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Değerlendirilmesinin Manisa İli Özelinde Analizi

Ferdi AKBAŞ^(*)

Saliha KODAY^(**)

Öz: Kırsal alanlar sahip oldukları coğrafi özellikleriyle ülkemizde sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi gereken en önemli coğrafi lokasyonlardan birini oluşturmaktadırlar. Bu turizm kolu hem kırsal alanların iktisadi bakımdan kalkınma sürecini kısaltırken hem de sosyo-kültürel değerlerin gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır. Günümüz kalkınma planlarının önemli bir bölümü yereli baz alarak hazırlanmakta ve hazırlanan bu plan ve projeler yine bu bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Manisa ilindeki kırsal alanlar sürdürülebilir turizmin geliştirilebileceği yereldeki nadir alanlardan biridir. Sahip olduğu fiziki ve beşeri coğrafya unsurları sayesinde kırsal turizm açısından büyük bir potansiyeli bünyesinde barındıran Manisa'da kırsal turizmin geliştirilmesi hayati önem taşımaktadır. Araştırma yapılırken nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Mülakat yapılırken 602 kişiyle görüşülerek sahanın kırsal turizmi hakkında bilgi edinilmiştir. Söz konusu yöntemle çalışma sahasının mevcut kırsal turizm potansiyeli ve bu konuda yerel halkın görüş ve düşüncelerine ulaşılmıştır. İlde kırsal turizmin geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin ortaya çıkarıldığı çalışma Manisa'nın turizmi ile ilgili yapılacak olan diğer araştırmalara altyapı oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Alan, Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Manisa

Analysis of the Evaluation of Rural Areas within the Scope of Sustainable Tourism in Manisa Province

Abstract: Rural areas constitute one of the most important geographical locations in Turkey with the geographical features that sustainable tourism needs to be developed. This branch of tourism not only reduces the economic development process of rural areas, but also provides a healthy transfer of socio-cultural values to future generations. An important part of today's development plans are prepared on the basis of local and these plans and projects are evaluated from this perspective. Rural areas in Manisa province are one of the rare local areas where sustainable tourism can be developed. Manisa, which has a great potential in terms of rural tourism thanks to its physical and human geography elements, is vital to develop rural tourism. During the research, semi-structured interview technique which is one of the qualitative research methods was used. During the interview, 602 people were interviewed to obtain information about the rural tourism of the site. With this method, the existing rural tourism potential of the study area and the opinions and thoughts of the local people on this subject have been reached. The study, which will reveal the things to be

^{*} Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: ferdi.akbas45@gmail.com) ORCID ID. orcid.org/0000-0003-1899-1458.

^{**} Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: skoday@atauni.edu.tr) ORCID ID. orcid.org/0000-0003-2515-4287

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate[®] intihal incelemesinden geçirilmiştir.

done for the development of rural tourism in the province, will provide the basis for the other researches to be done on the tourism of Manisa.

Keywords: Countryside, Tourism, Sustainable Tourism, Manisa.

Makale Geliş Tarihi: 23.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 11.12.2020

I. Giriş

Endüstri devrimiyle birlikte artan sanayi faaliyetlerin neticesinde yalnızca iktisadi kalkınma değil aynı zamanda doğal koşullarda da birtakım bozulmalar meydana gelmiştir. Günümüz itibariyle kırsal alanlardan kentlere doğru yoğun ve her geçen gün artan göçler, buraların boş kalmasına ve zaman içerisinde harap bir görünüm kazanmalarına neden olmaktadır. Kırsal yaşamdan uzaklaşan söz konusu nüfus kitlesinin aksine şehirde ikamet eden, yoğunluk ve stresten şikayet eden kitle ise ilk fırsatta sakin ve dinlenme imkanı bulabileceğini düşündüğü kırsal alanlara yönelmektedir. Bu arayış alternatif ve geliştirilebilir turizm türlerinin ve turizm rotalarının ortaya çıkma sürecini hızlandırmaktadır (Üzümcü, Çelik, Otur ve Hacıoğlu, 2015).

Kırsal kalkınma ve sürdürülebilir turizm ülkemizde özellikle son yıllarda değer kazanan kavramlardır. Bu iki bileşenin birbirini tamamladığı ve biri olmadan diğerinin fazla bir anlam ifade etmeyeceği bilim dünyası tarafından ortaya çıkarılmıştır. Kırsal alandaki hayatın ve yöresel değerler ile ürünlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı ve tüm bunlar yapılırken doğanın da korunduğu turizm faaliyetlerinden birini sürdürülebilir turizm teşkil etmektedir. Bu turizm türü hem bulunduğu yöreye hem de ülkemize katma değer sağlamakta, sosyo-ekonomik kalkınma sürecini hızlandırmakla birlikte sosyo-kültürel öğelerin de bütüncül olarak gelecek nesillere taşınmasını sağlamaktadır. Sürdürülebilir turizm bakımından oldukça elverişli konumda yer alan ve bünyesinde bu turizm koluna uygun olan binlerce kırsal alanı arındıran ülkemizde gerek kamu gerekse özel teşebbüslerin girişimleriyle doğala dönüş adı altında kırsal turizm teşvik edilmektedir. Artık özellikle şehirlerde ve genel itibariyle de metropol olarak adlandırılan İzmir, İstanbul ve Ankara gibi kentlerde yaşayanlar tatillerini deniz kenarında değil doğayla başbaşa kalabilecekleri, sakin ve huzurlu olarak nitelendirilen kırsal alanlarda geçirmek istemektedirler. Kırsal turizm özü itibariyle doğala dönüş ve doğaya zarar vermeden ondan faydalanma kavramlarını içerdiği için mevcut turizm faaliyetlerine alternatif bir alan olarak ortaya çıkmıştır.

Kitlesel turizmde doğanın korunması genel itibariyle mümkün değildir. Bu konuda günümüze kadar birçok çalışma yapılmasına rağmen çevreyi kirletmeden ve ona zarar vermeden tatil yapma anlayışı tam anlamıyla kazandırılmamıştır. Ancak kırsal turizmde durum farklıdır. Doğal dengeyi korurken iktisadi kalkınmayı da sağlayan bu turizm türü sürdürülebilir kavramını tam anlamıyla karşılamaktadır. Kırsal alanların temel geçim kaynaklarını teşkil eden tarım ve hayvancılık gibi faaliyetler neticesinde elde edilen ürünler ile yöre insanının el emeği ürünleri bu turizm kolu vasıtasıyla insanlarla buluşmakta ve söz konusu durum sonucunda hem küçük çaplı istihdam alanları ortaya çıkmakta hem de köylünün iktisadi anlamda kalkınmasına katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir turizmde doğa ile insan arasındaki iletişim ve etkileşim güçlenmekte ve aynı zamanda insanların doğaya bakış açıları değişmektedir. Çevre kirliliği, organik beslenme, doğal olanı ve doğayı koruma kavramları insanların zihinlerine yerleşerek önceleri farkında olunmayan durumlar detaylı bir şekilde düşünülmekte ve yapılması gerekenler hakkında fikirler üretilmektedir.

Deniz turizmi olarak adlandırılan turizm türü yaz devresinde gelir getirirken sürdürülebilir turizm ya da diğer bir ifade ile kırsal turizm belli bir zamana bağlı kalmadan yılın her ayında kazanç sağlamaktadır (İnskeep, 1991). Kırsal turizm kırsal alandaki öğelerin turizm faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi, zirai faaliyetlerin, yöresel ürünlerin ve hayat tarzının sürdürülebilirliğine imkan tanıyan önemli bir turizm türüdür. Kırsal turizmin geliştiği alanlarda bitkisel üretim, arıcılık, balıkçılık, kümes, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ile ormancılık faaliyetleri yörenin geleneksel el sanatları, yöresel lezzetleri, yerel mimari yapısı, tarihi ve kültürel eserleri ile müziği gibi kültürel mirasının bir bütün olarak ele alınmasına önem verilmelidir (Üzümcü, Çelik, Otar ve Hacıoğlu, 2015).

Kırsal turizm etkinlikleri ölçeğe, doğaya ve bulunulan sahanın coğrafi özelliklerine uyum sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Herhangi bir turistik alan içindeki turistler ile yerel halkın ihtiyaçları birbiriyle uyum içerisinde olmalıdır. Sürekli olarak gelişen ve değişen dünyada birtakım ihtiyaçların da değişikliğe uğraması kaçınılmazdır. Ancak bu durum çoğu zaman fayda sağlamaktadır (Johnson, 2002; Karaman, 1996). Değişen ihtiyaçlar sürdürülebilir turizm ilkelerinden ödün verilmeden giderilmelidir. Gerek kamu gerekse özel teşebbüsler ile sivil toplum kuruluşları sürdürülebilir turizm ilkelerinden taviz vermeden etkili ve uygulanabilir plan ve projeler eşliğinde bu turizm türünün geliştirilmesi için çaba sarf etmelidirler. Sürdürülebilir gelişimi temelde aşağıda yer alan ilkelere dayanmaktadır. Bunlar;

- kaynakların sürekli ve dengeli kullanımı,
- aşırı tüketim ve atık miktarının azaltma,
- doğal-kültürel ve sosyal çeşitliliği koruma,
- planlama ile turizmi bütünleştirme,
- yerel ekonomileri destekleme,
- yerel toplumlarla ilişki içerisinde olma,
- sektörler ile toplum arasında işbirliği sağlayacak kurumların varlığı,
- çalışanların eğitimidir(Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006; Üzümcü, Çelik, Otar ve Hacıoğlu, 2015).

Kırsal turizmde sürdürülebilirlik göstergeleri ekonomik sürdürülebilirlik, sosyo-kültürel sürdürülebilirlik ve çevreci sürdürülebilirlik olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Ekonomik sürdürülebilirlik, yeni iş alanları ortaya çıkararak istiham oluşturur. Bu turizm kolunu destekleyen teşebbüslere yarar sağlar. Toplumsal bütünlüğü sağlar ve toplumun

bütünü üzerinde olumlu etki bırakır (Kiper ve Özyavuz, 2011). Alt ve üstyapı çalışmalarındaki eksikliklerin hızlı bir şekilde giderilmesini sağlar. İnsanların beklentilerini arttırdığı gibi yaşam standartlarını yükseltir. Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik, yörenin kültürel dokusu ve tarihi kimliğinin korunmasına yardımcı olur. Geleneksel kültürel yapıyı muhafaza eder. Yörenin peyzaj yapısında önemli iyileştirmeler yapılmasını sağlar. Sahanın sağlık ve eğitim gibi alanlarda seviyesini yükseltir (Özdemir, 2012). Kişilerin refah düzeyini artırır. Rekreatif alanların sayısını artırmasını sağlar. Çevresel sürdürülebilirlik ise doğal ve beşeri kaynakların korunmasına yardımcı olur. Toplum ile doğa arasında bağ kurarak toplumu doğayı koruması konusunda bilinçlendirir. Çevre koruma kanunları, yönetmelikleri, yönergelerinin bilinmesini sağladığı gibi çevre koruma politikalarının da geliştirilmesine yardımcı olur (Navarro, Pedraja ve Vinzon, 2015; Üzümcü, Çelik, Otar ve Hacıoğlu, 2015).

Sürdürülebilir turizm uzun yıllardır tartışılan ulaşılmaz güç hatta zaman zaman ütopya olarak görülen bir yaklaşımdır. Bu nedenle sürdürülebilir turizme ilişkin örnekler yerine uygulama araçlarını vermek daha doğru olacaktır. Son yıllarda sürdürülebilir turizme ilişkin kriterler ve göstergelerin geliştirilmesi konunun somutlaşmasına yardımcı olurken, taşıma kapasitesinin hesaplanması, kültürel, sosyal ve ekonomik destekler, koruma çabaları, denetleme-izleme politikaları, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının girişimleri, oluşturulan yerel yönetim ve devlet politikaları sürdürülebilirliğin en önemli gerçekleştiricileri olarak yaşamımıza girmiştir (Emekli, 2018).Sürdürülebilirliğin artık bir felefe olarak her yaşamsal konuda, olayda, sektörde bir ilke olarak kabul edilmesi, kırsal kalkınmanın da her aşamasında bir yaklaşım olarak benimsenmesini beraberinde getirmiştir. Bu durumda kırsal kalkınma için yapılacak her çalışmanın sürdürülebilir perspektifle hazırlanması ve yürütülmesi gerekmektedir. (Baykal,2018).Araştırmamızı hazırlarken biz de sürdürülebilirliğin önemini vurgulamaya çalıştık

Manisa tarım, sanayi ve ticaret kenti olmasının yanında Ege Bölgesi içerisinde gerek doğal gerekse beşeri unsurları ile sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilebilecek büyük bir potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. İl sahip olduğu verimli toprakları ve uygun iklim koşulları ile tarımsal açıdan zengin bir potansiyele sahiptir. Zeytin ve üzüm başta olmak üzere Akdeniz iklim koşullarına uyum sağlamış olan birçok sebze ve meyvenin üretim sahası konumunda yer almaktadır. Sahip olduğu sanayi tesisleri, eğitim ve sağlık alanları ve verimli toprakları ile elverişli iklim şartları nedeniyle sürekli göç alan bir konumda yer alan ilin özellikle kırsal kesiminden il ve ilçe merkezlerine yoğun bir göç akışı mevcuttur. Kırsaldaki insanların asgari ücretli bile olsa şehirde iş bulma istekleri, tarım ve hayvancılık gibi bir potansiyelin zaman içerisinde ortadan kalkmasına yol açacaktır. Kırsalda yaşayanlar genç nüfus primer faaliyetlerle ilgilenmek yerine şehir merkezine gelip burada çalışma saatleri belli, yıllık izni ve haftanın belli günlerinde tatili olan ve fazla yorulmayacağı işlerde çalışmak istemektedir. Bu durum ilin Demirci, Gördes, Selendi, Köprübaşı gibi ilçelerinde de daha fazlayken gelişme potansiyelinin fazla olduğu Salihli, Akhisar ve Turgutlu gibi ilçelerde ise nispeten daha azdır. İldeki kırsal alanların önemli bir bölümünde artık yalnızca yaşlı nüfus olarak tabir edilen 65 yaş ve yukarıdaki insanlar yaşamaktadır. Söz konusu göç akışının önüne geçmek için

atılabilecek en önemli adım bu alanları yeniden cazibe merkezi durumuna getirmektir. Bu kapsamda ilk olarak ilgili alanları turizme açmak ve var olan değerlerin turizm vasıtasıyla yeni insanlarla tanıştırılmasını sağlamaktadır. Kırsal alanlara en uygun turizm türü olan sürdürülebilir turizmin buralarda geliştirilmesi hem bu alanlarda yeni iş alanları oluşturarak istihdam sağlayacak hem de göçleri belli oranda durduracaktır.

II. Manisa'nın Kırsal Alan Değerleri ile Manisa'da Kırsal Turizm

Araştırma konusunu oluşturan Manisa ili, Ege Bölgesi'nin Asıl Ege Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. Akdeniz ikliminin etki sahasında bulunan Manisa'nın bitki örtüsünü yine bu iklim koşulları altında şekillenmiş kızılçam, karaçam, meşe ve ardıçlar ile makilik alanlardan oluşmaktadır. İzmir'e 38 km, İstanbul'a 417 km, Ankara'ya 562 km, Aydın'a 208 km, Balıkesir'e 148 km, Muğla'ya 250 km, Denizli'ye 207 km, Afyonkarahisar'a 283 km ve Uşak'a 178 km mesafede yer alan il bulunduğu bölge için hayati öneme sahiptir. Kıyı Ege Bölümü ile İç Ege arasında adete köprü vazifesi gören Manisa, fauna ve flora özellikleri, jeomorfolojik birimleri, jeolojik ve topografik yapısı ile ekoturizm potansiyeli ile sürdürülebilir turizme hizmet edecek büyük bir potansiyele sahiptir. Gediz nehrinin suları topladığı havzada yer alan ilde, sürekli ve mevsimlik birçok akarsu bulunmaktadır.

Manisa'da kırsal turizmin geliştirilmesi için birçok coğrafi unsur bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, Salıhlı Kurşunlu Şelelesi, Gördes Halıları ve Kilimleri, Tarihi Kula Evleri, Çobanisa Kaplıcaları, Ağlayan Kaya, Tantalos'un Mezarı, Kybele, Ulucami, Kaval Çeşmesi, Alaybey Çeşmesi, Gördes Şahinkaya Tepesi, Sardes Antik Kenti, Taptuk Emre Türbesi, Muradiye Camii, Aigai Antik Kenti, Kula Jeoparkı, Çakallar Volkanı, Kula Volkanı, Bintepeler Tümülüs Nekropolü, Kırkağaç Kavunu, Sarıgöl Üzümlü, Keşkek, Mesir Macunu, Gördes Tütünü, Akhisar Zeytinidir.

Araştırma sahasında gerçekleştirilebilecek kırsal turizm etkinlikleri şunlardır; (Çıkın, Çeken ve Uçar, 2009).

1. Dış Mekan Rekreasyonları

- Binicilik,
- Doğal Yaşamı İzleme ve Fotoğrafçılık,
- Ücretli Balıkçılık,
- Kampçılık / Piknik,
- Av Oyunları,
- Kuş Gözlemciliği,
- Offroad Deneyimi
- Trekking,
- Mağara Turizmi,

- Kaplıca Turizmi,
- Hiking.
- 2. Doğrudan Üreticiler Tarafından Yapılacak Tarımsal Satışlar**
- Çiftlikte Satış,
- Yol Kenarı Stand Satışları,
- Tarımsal Kökenli Hediyelikler,
- Kendin Topla Organizasyonları.
- 3. Eğitimsel Deneyimler**
- Okul Turları,
- Fidanlık ve Bahçe Turları,
- Bağ Turları,
- Tarımsal Teknik Kurslar,
- Ziraat Fuarları,
- Ürün Tanıtım Programları,
- İşletme Turları.
- 4. Üretim**
- Çiftlik Ziyaretleri,
- Kendin Topla Faaliyetleri,
- Ağaç Kiralama Etkinlikleri.
- 5. Barınma**
- Çiftlik Konaklamaları (Yatak ve Kahvaltı),
- Binicilik Tatilleri,
- Öğrenci Değişimleri,
- Genç Turist Yurtları.
- 6. Davetler**
- Konserler,
- Festival ve Şenlikler,
- Panayırılar,
- Fuarlar,

- Kongre, Sempozyum ve Çalıştaylar,
- Özel Gün Aktiviteleri,
- Avcılık Eğitimi.
- Evcil Hayvan Eğitimi.

7. Muhtelif

- Tarihi ve Kültürel Değerleri Görme,
- Yerel Pazarlar,
- Organik Ürün Standları,
- Rehber / Teçhizat Operasyonları.

Tarım turizmi, tarımsal yaşama katılma, traktör, at arabası veya ata binme, tarımsal fuarlara katılma, yöresel yemek yapan restoranlara gidilerek yapılan aktiviteler, özellikle kent insanının, çocuklu ailelerin hafta sonları için tercih ettiği bir turizm şeklidir. Manisa'nın bir tarım şehri olması ve başta üzüm, zeytin, kiraz ve çeşitli sebzeler olmak üzere çok sayıda tarım ürününün temin edilebilecek yer olmasından dolayı yerel köylü pazarları ve yol kenarı satış sergilerinden alışveriş için çevre il ve ilçelerden günübirlikçi ziyaretçileri çekebilirken; uzun mesafelerden gelebilecek yada belli bir süreliğine kalabilecek yerli ve yabancı turistler için köylerde ve çiftliklerde konaklamayla gerçekleşen bir turizm türü olabilir. **Köy turizmi**, tüm Dünya'da sağlıklı yaşam trendleriyle, sakin ve organik ortamlarda dinlenme fikri giderek yaygınlık kazanmaya başladı. Manisa'da Örseller, Çamköy, Ayvacık, Karaköy gibi çok sayıda köyde turizm faaliyetlerinde bulunulabilir. Doğayla dost geleneksel mimari kullanılarak eski köy evleri modernize edilip köye konaklamaya gelen misafirlerin kullanımına sunulabilir. Ziyaretçiler el sanatları, at binciliği, tarımsal üretime katılma, köydeki tarımsal alanlarda yetiştirilen organik tarım ürünlerinden yiyip içip, dönerken satın alarak köye önemli gelir sağlayabilirler. Köyde yaşayan hayvanlardan oluşan küçük bir hayvanat bahçesi gelen insanların bölge florasını tanımaları ve civarda yaşayan vahşi hayvan çeşitliliğini görmeleri açısından bulunmaz bir fırsat yaratabilir. **Yayla turizmi**, Manisa'da başta Demirci ve Gördes'teki yayla alanları, Spil ve Yut dağları bölgesinde doğayla iç içe yaşamayı sevenler ve macera tutkunları günübirlik kullanım veya konaklamayla yüksek rakımlı yerlerde turizm faaliyetlerinde bulunabilir. Bu bölgelerin sahip olduğu iklimsel özellikler, peyzaj değerleri, kırsal değerlerin ağırlık kazandığı geleneksel yaşam biçimi, festivaller, dağcılık/tırmanışlar, atlı doğa gezisi, yürüyüş, yamaç paraşütü, flora/fauna incelemesi, foto safari, jeep safari vb. doğa sporlarına uygun alanlar yayla turizmine son derece elverişlidir. **Doğa (eko) turizmi**, turistik ürün çeşitlenmesinde çevre kaynaklarını koruyan eko-turizm önemli bir turistik ürün olarak ortaya çıkmaktadır. Manisa; Spil, Gölarmara, Bintepeleler, Demirci ve Gördes yaylaları, Dereköy Kelebek Vadisi gibi sahip olduğu kırsal turizm kaynakları ile botanik, kuş gözlemciliği, bisiklete binme, piknik, foto safari gibi faaliyetlerde bulunulabilecek doğaya saygılı, çevreyi koruyan, yerel halk ile turistlerin birarada bulunduğu eko-turizm

potansiyelini barındırmaktadır. **Dağcılık turizmi**, Manisa'yı her yıl ülkenin çeşitli yerlerinden çok sayıda turist dağ tırmanışı ve yürüyüşü için ziyaret etmektedir. Yunt Dağı, Bozdağlar, Çaldağı, Çamlıca, Kumpınar tepesi, Demirci ve Gördes dağları ile dağcılık turizmi potansiyeli bulunmaktadır. Turistler buralarda, kamping, yamaç paraşütü, sportif Tırmanış (hiking), orienteering (yer bulma), yürüyüş (Trekking) ve foto safari gibi faaliyetlerde bulunurken bölgeye gelir getirici tüketimde bulunabilirler. Kırsalda su etkinlikleri turizmi, Manisa'nın sahip olduğu Gölmarmara gölü, Gediz nehri, Bakır çayı, Demirköprü barajı, Adala kanyonu gibi alanlarda rafting, balık tutma, yüzmeye ve su altı dalış, kuş gözlemciliği, tekne turu, piknik ve diğer rekreatif etkinlikler gerçekleştirilebilir. **Mağara turizmi**, Spil dağı, Gördes ve Demirci bölgesindeki mağaralar, Dibekdere, Gökkaya ve Kestelli köyleri çevresindeki bulunan mağaralar sahip oldukları doğal ve kültürel değerleriyle turist çekebilmektedir. Uygun ekipman sağlanarak rehber eşliğinde girilebilecek özel ilgi gruplarına yönelik mağara gezme ve gözlem, foto safari, speleoloji (Mağara Araştırma) faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Mağara turizmi tek başına çok sayıda turisti bölgeye çekmeye yeterli olmayacağından, mağara turizmiyle beraber etrafındaki diğer unsurları da destekleyerek bir turistik alan oluşturmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. 172 destinasyon farklı seçeneklerde turistik ürünlere sahip olabilir fakat genellikle her destinasyonun, ürün karması içerisinde destinasyona turistlerin gelmesine neden olan, öne çıkan lider ürün veya ürünleri vardır. İncil'in vahiy bölümünde adı geçen, Yedi Kiliseler adıyla anılan kiliseden üç tanesi Sardes, Thyateira ve Philadelphia Manisa'dadır. Yine başta Kurşunlu, Urganlı, Sart ve Hisar kaplıcaları çok sayıda turisti bölgeye çekmektedir. İnanç turizmi ve sağlık-kaplıca turizmi değerleriyle birlikte Manisa'nın kırsal turizm potansiyeli de oldukça yüksektir. Manisa kırsal turizm destinasyonu olarak, diğer turizm türleriyle bütünlük olarak talep çekecektir. Etkili bir destinasyon pazarlaması için inanç ve sağlık-kaplıca turizmi ile birlikte, kırsal turizm için Manisa öncelikle en önemli üç dört ilçedeki potansiyeli, ürün karmasına dahil etmeli ve tanıtım etkinliklerinde de bu ürünler üzerinde yoğunlaşmalıdır. Salihli, Spildağı ve Kula öncelikli bölgeler olarak değerlendirilerek, bu bölgelerdeki çekiciliklere ve değerleri içine alan kırsal turizm ürün ve hizmetleri sunulmalıdır. Buralara gelmesi muhtemel turistler için pazarlama araştırmaları yapılarak hedef pazar bölümleri belirlenmeli ve bunlara yönelik tanıtım, reklam ve satış faaliyetlerinde bulunmalıdır. Kırsal turizm destinasyonlarının ürünü ağırlıklı tüketicinin elde ettiği hizmet ve deneyimlerden oluşmaktadır. Bu durumda bir ürün her turist için farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Pazarlamacıların, turistlerin edindiği destinasyon deneyimi üzerinde çok az kontrolü bulunmaktadır ve bu durum destinasyon imajı ve deneyimi üzerine çalışmalarını gerekli kılmaktadır. Kırsal turizm ürünleri ile turistlerin ihtiyaç ve beklentileri birbirini karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Manisa İl Koordinatörlüğü, 2015).

III.Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma metodundan istifade edilmiştir. Nitel araştırma yönteminde katılımcıların bilgi ve deneyimleriyle oluşan çıkarımların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Mülakat (görüşme) iki ya da daha fazla insan arasında belirli bir konu

dahilinde geçen konuşmalardan oluşmaktadır. Genel kabul gördüğü üzere mülakatlar temelde üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış mülakatlardır. Yapılandırılmış mülakatlar, önceden hazırlanmış soru setlerinden oluşmaktadır. Yapılandırılmamışlar mülakatlarda önceden hazırlanan bir soru grubu bulunmamakta ve bunlar tamamıyla mülakat anında katılımcılara rastgele yöneltilen sorulardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış mülakatlarda ise genel kapsamda yol haritası bellidir fakat katılımcının bilgi ve ilgisine göre, bu genel çerçeve içerisinde sorular yönelterek konunun farklı boyutlarını ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2007; Üzümcü, Çelik, Otar ve Hacıoğlu, 2015).

Manisa il nüfusunun yaklaşık % 35'i kırsal kesimde ikamet etmektedir. Bunun rakamsal değeri de yaklaşık olarak 500.000 kadardır. Çalışmada toplamda 602 kişiden elde edilen veriler kullanılmıştır. Söz konusu veriler bütün ilçelerde kırsal kesimde ikamet eden insanlara aittir. Örneklem olarak belirlenen 500 rakamının da üzerinde yapılan mülakatların tamamından faydalanılmıştır. Araştırmanın daha kapsamlı bir yapıya bürünmesi ve örneklem olarak belirlenen 500 rakamının üzerine çıkılması gerekiyordu. Bu bağlamda verilerini kullanabileceğimiz 602 kişiye ulaşılmış ve bu kişilerden edinilen bilgiler çalışmanın ilgili yerlerinde kullanılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış anket formu dizayn edilerek yerel halka uygulanmış ve Manisa'nın kırsal turizm potansiyeli katılımcıların deneyim, ilgi ve bilgileri doğrultusunda gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler yarı yapılandırılmış anket metodu ile katılımcılarla yapılan yaklaşık yirmişer dakikalık mülakatlar neticesinde elde edilmiştir. Katılımcılara uygulanan anket formları 10 adet açık uçlu sorudan oluşmakta ve bu sorular tamamıyla katılımcıların deneyim, bilgi ve görüşlerini tespit etmeye yöneliktir. Çalışmanın sorular hazırlanırken ilk olarak yörenin mevcut kırsal turizm potansiyeli ile yerel halkın tutum ve davranışları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda araştırma soruları uzun süren elemeler sonucunda hazırlanarak soru formuna dönüştürülmüştür.

Katılımcılara yöneltilen sorular şu şekildedir:

Soru 1) Manisa'da kırsal alanların turizme kazandırılması konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Soru 2) Size göre Manisa'da kırsal turizm için uygun alanlar var mıdır? Varsa nerelerdir?

Soru 3) Size göre Manisa'da kırsal turizm geliştirilmeli midir?

Soru 4) Size göre Manisa'da yapılan tarım ve hayvancılık kırsal turizm için yeterli midir?

Soru 5) Size göre Manisa'da kırsal turizm tesisi var mıdır? Varsa bunlar nerede yer almaktadır?

Soru 6) Sizce Manisa’da kırsal turizmin geliştirilmesi için tarihi ve kültürel değerleri yeterli midir?

Soru 7) Size göre Manisa’da sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinde hangi kurum ve kuruluşlar sorumludur?

Soru 8) Size göre Manisa’da sürdürülebilir turizmin yapılabileceği en elverişli koşullara sahip yerleşim birimleri nelerdir?

Soru 9) Size göre Manisa’da bir turizm fakültesi olmalı mıdır?

Soru 10) Size göre Manisa’da sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinin ne gibi faydaları olacaktır?

Çalışmada nitel araştırma metotlarından biri olan içeriksel analizden faydalanılmıştır. Bu yöntem daha çok sözlü ve yazılı materyallerin düzenli bir şekilde analizine dayanmaktadır. İçerik analizi arşiv, doküman, ses kayıtları ve düzensiz tutulan notlardan elde edilmiş verilerin işlenmesini ve sistematik bir hale dönüştürülmesini sağlamaktadır. İçerik analizinde mülakat, gözlem, ya da dokümanlar yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri; temaların tespit edilmesi, düzenlenmesi, sonuçların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört temel aşamada değerlendirilmektedir (Üzümcü, Çelik, Otar ve Hacalioğlu, 2015).

Araştırma kullanılan yarı yapılandırılmış mülakatlar neticesinde elde edilen ses kayıtları, düzensiz tutulan notlar, arazi çalışmaları ve gözlemler neticesinde elde edilen veriler sistematik bir şekilde yeniden yazılmıştır. Arazi çalışmaları sırasında sahanın mevcut kırsal turizm potansiyeli gözlemlenmiştir. Tarihi, kültürel varlıkları, yöresel yemekleri, gelenek ve görenekleri gibi kırsal turizme konu teşkil edebilecek bütün fiziki ve beşeri varlıklar incelenmiştir. Mülakatlar yazıya dökülürken sahadaki verilere hiçbir müdahalede bulunulmamış ve veriler sahadaki halleriyle olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Herhangi bir karışıklığa mahal vermemek amacıyla yazıya geçirilen her bir veri orijinali ile defaatle karşılaştırılmıştır. Bütün verilerin temize geçirilmesi bittikten sonra bunlara belirli temalar verilmiştir. Kullanılan içerik analizi metodunun temel amacı birbirinin aynısı ya da benzeri olan verilerin okuyucu tarafından daha kolay anlaşılmasını bu temalar aracılığıyla sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Lane, 2005).

Çalışma kapsamında Manisa ilindeki sürdürülebilir turizm alanları ile sürdürülebilir turizm konusu hakkında anket ve mülakat uygulanan katılımcıların verdiği cevaplara göre belirlenen temalar aşağıda verilmiştir. Bunlar:

I. Tema: Manisa’daki sürdürülebilir turizm alanları

II. Tema: Manisa’da sürdürülebilir turizmin uygulanabilirliği

III. Tema: Manisa’daki kırsal alanlarda turizmin geliştirilip geliştirilmemesi

IV. Tema: Manisa ilinin sürdürülebilir turizm açısından yeterli potansiyele sahip olup olmadığı

V. Tema: Manisa'da kırsal turizm için tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yeterli olup olmaması

VI. Tema:Manisa'da kırsal turizmin geliştirilmesi için tarihi ve kültürel değerlerin yeterlilik durumu

VII. Tema:Manisa'da sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinden kimlere sorumluluk düştüğü

VIII. Tema: Manisa'da sürdürülebilir turizmin yapılabileceği en elverişli şartlara sahip yerleşim birimleri

IX. Tema: Manisa'da bir turizm fakültesinin kurulup kurulmaması durumu

X. Tema: Manisa'da sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinin faydaları

IV.Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamını Manisa ilindeki kırsal alanlar ile bu alanlarda sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi konusunda deneyim ve bilgilerine başvuru alan çeşitli yaş gruplarındaki katılımcıların görüş ve düşünceleri oluşturmaktadır.

Tablo 1. Manisa İlindeki Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Eğitim Durumları (2019)

Yaş Grubu	Sayısı	%'si	Eğitim Düzeyi	Sayısı	%'si
25-29	63	10,5	Okur-Yazar	86	14,3
30-34	78	13,0	İlkokul	75	12,5
35-39	81	13,5	İlköğretim	57	9,5
40-44	67	11,1	Ortaokul	60	10,0
45-49	45	7,5	Lise	68	11,3
50-54	33	5,5	Önlisans	61	10,1
55-59	71	11,8	Lisans	89	14,8
60-64	88	14,6	Yüksek Lisans	61	10,1
65 +	76	12,6	Doktora	45	7,5
Toplam	602	100,0	Toplam	602	100,0

Kaynak: 2019 Yılında Sahada Yapılan Anket Sonuçlarından.

Katılımcılara ait bilgilerin yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde en fazla değer (bu ne demek ben anlamadım.) 60-64 yaş grubuna ait olduğu ve bunu da sırasıyla 35-39 ile 30-34 yaş gruplarının izlediği ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında ise en fazla oranın % 14,8 ile Lisans mezunlarında olduğu sonraki sıralarda ise % 14,3 ile okur-yazar ve % 12,5 ile de ilkokul mezunu olanların yer aldığı görülmektedir (Tablo 1). Bu araştırmada genç, orta ve yaşlı kesim olarak tabir edilen nüfus kitlesi ile eğitim kademesinin hemen her bölümünden kişiler ile görüşülmüş ve kabul edenlere mülakatlar uygulanmıştır. Bu kapsamda hazırlanmış olan çalışma Manisa'daki kırsal turizm bağlamında en güncel bilgi, görüş ve düşünceleri içermektedir.

Çalışma kapsamında katılımcılardan elde edilen veriler genel itibariyle aşağıda verilmiştir. Bunlar:

Manisa kenti kırsal alanlar ile kırsal turizmin geliştirilmesi için gerekli olan potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. *“Manisa'mız turizm açısından oldukça elverişli bir konumda bulunmaktadır. Burada birçok tarihi değer taşıyan unsurlarımız, gelenek-göreneklerimiz, örf ve adellerimiz vardır. Bunların yeni nesil tarafından öğrenilmesi gerekmektedir. Bunun için turizmin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktayız. Yoksa bu son nesil de öldükten sonra varolan değerlerimizi büyük bir bölümü onlarla birlikte toprağın altına girecektir”*.

➤ Kırsal alanlarda turizmin geliştirilmesi için gerekli olan nüfus kitlesinin büyük bir bölümü göçle başka yerlere gitmiştir. Öncelikle hem devam eden bu göçlere bir çözüm bulunmalı hem de var olan genç nüfusun gitmemesi için birtakım önlemler alınmalıdır.

“Burada yalnızca yaşlı nüfus kalmıştır. Gençlerin çoğu şehirlere gitmiştir. Burada turizmin gelişmesi hem yeni iş alanları oluşturacak hem de göçleri önleyecektir. Böyle giderse köyümüzde kimse kalmayacaktır. Gidenler bir daha geri dönmemektedir. Evleri, bağları, bahçeleri de harabeye dönmektedir”.

➤ Özellikle kırsal turizmin geliştirilmek istendiği yerleşim birimlerine çeşitli destekler verilmelidir. Söz konusu yerleşim birimlerinin var olan ihtiyaçları giderilmelidir.

“Kırsal turizm alanı olarak belirlenen yerleşmelere birtakım destekler verilmelidir. Çünkü burada yaşayan insanların turizme uyum sağlama sürecinin hızlandırılması gerekmektedir”.

➤ Kırsal alanlara yatırımlar yapılmalı ve buraların imar ve peyzaj gibi eksiklikleri giderilmelidir.

“Kırsal bölgelerin çekiciliğinin artırılması gerekmektedir. Buraların eksik olduğu imar alanları ve görünüm durumları iyileştirilmelidir”.

➤ Turizm konusunda yerel halkın da görüş ve düşünceleri alınmalı hatta yerel halk turizme paydaş olarak kabul edilmelidir.

“Bizler yaşadığımız bu mekanı çok seviyoruz. Buraya herhangi bir yatırım yapmadan önce burada yaşayanların görüş ve düşüncelerinin alınarak bizlere düşünmemiz için zaman vermeleri gerekmektedir. Turizme geliştirilecekse bunu tüm yönleriyle oturup konuşmamız ve üzerinde kafa yorulması gerekmektedir”.

➤ Sürdürülebilir turizm konusunda yerel halk bilgilendirilmelidir. Turizmin yöreye ne gibi etki yapacağı detaylarıyla anlatılmalıdır.

“Köyümüzde turizmin gelişmesini, insanların işlerinin açılıp para kazanmalarını istiyoruz. Bu aynı zamanda köyümüzün kalkınmasına da yardımcı olacaktır. Ancak biz turizm nedir ve nasıl yapılır pek bilmiyoruz. Bu konuda yetkili olanların gelip en ince detayına kadar bizleri bir yerde toplayıp bunun iyi ya da kötü yönleri nelerdir anlatılmalıdır.”

➤ Manisa’da sürdürülebilir turizm bir an önce geliştirilmelidir. Bunun için gerekli plan ve projeler hazırlanmalıdır.

“Köyümüzde doğal ortama zarar vermeyen ve doğayı koruyan turizm türü geliştirilmelidir. Biz bu doğada yaşıyoruz ve ondan besleniyoruz. Bu nedenle doğamıza zarar vermeden hatta onu koruyan turizm geliştirilmelidir”.

➤ Kırsal kesimde hasat dönemleri dışında sürdürülebilir turizmin gelir getirici kaynak olduğu belirtilmiştir. Kırsal kesimde turizm tesisleri açılmalı ve bunların işletmesi aktif nüfus kitlesini temsil eden genç nüfusa verilmelidir.

“Köyümüzün tek geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ancak özellikle son yıllarda turizmin geliştirilmesi için birtakım çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bizim istediğimiz sürdürülebilir ve devamlı olan turizmdir. Turizm gelişmesi için bulunduğumuz yere birçok otel tarzı binalar ve yeni işletmeler açılacaktır. Biz bunların kendi köylümüzü tarafından işletilmesini istiyoruz”.

➤ Turizm tesislerinin inşa edilmesi ile ilgili olarak hazırlanan plan ve projelerin çevre dostu olması gerekmektedir. Doğaya zarar vermeden, yereli rahatsız etmeden var olan maddi ve manevi değerlerin korunarak turizmin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

“köyümüzde turizm gelişmesi için birçok plan ve proje hazırlanacaktır. Bunlar yapılırken bizim ekmeğimize olan tarım alanlarımızın korunmasını istiyoruz. Yapılacak olan plan ve projelerin yaşadığımız yörenin doğallığını bozmaması gerekmektedir. Doğaya zarar veren hiçbir şeyi istemiyoruz. Suyumuz, havamız ve toprağımız kirlenmesin geliştirilecek olan turizmde de bunlara dikkat edilmesini istiyoruz”.

➤ Manisa’da kırsal turizmin geliştirilmesinde pilot olarak bir ya da en fazla iki yerleşim biriminde başlanması gerektiği eğer yarar getiriyorsa, yerelin ihtiyaçlarını karşılayıp, kültürel deformasyon oluşturmuyorsa diğer yerleşim birimlerine yayılmalıdır.

“Turizmi geliştirme çalışmaları ilk olarak birkaç köyde başlanmalı ve bu alanlarda küçük boyutlu olmalıdır. Bu faaliyetin olumsuz etkisi çoksa hemen vazgeçilmeli eğer olumlu etkisi çoksa da insanlar teşvik edilmelidir”.

➤ Kırsaldaki yerel halk ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından sürdürülebilir turizm ve turist davranışları konusunda eğitime tabi tutulmalıdır.

“Bizlere turizm nedir? Sürdürülebilir turizm nedir? Turiste nasıl davranmalıyız? Neler yapmalıyız gibi konularda bilgiler verilmelidir. Hatta bizleri büyük bir yerde toplayıp neleri yapmamız neleri yapmamamız anlatılmalıdır”.

➤ Söz konusu bu eğitimlere ilk olarak gençlerden başlanmalı, gerekirse bu gençlerin aileleri ile yakın çevrelerine aldıkları eğitimleri vermeleri sağlanmalıdır.

“Köylerimizin en büyük sorunlarından birini genç nüfusun yaptığı göçler oluşturmaktadır. Bu nedenle turizm geliştirilecekse ilk olarak gençler bu konuda bilgilendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Böylece gençlerin köyde gitmesi önlenir ve turizm daha sağlıklı bir şekilde gelişir”.

➤ Manisa'daki kırsal alanlar ekoturizm, agroturizm, haftasonu gezmeleri ve piknikleri, gastronomi turizmi, spor turizmi, kongre turizmi konusunda yeterli potansiyele sahiptir.

“Köylerimizde birçok turizm faaliyeti yapılabilir. Yemeklerimiz güzeldir tadabilirsiniz, haftasonu pikniğe hafta içi de hem piknik hem de yürüyüşe gelebilirsiniz. Doğal açıdan da birçok güzelliğimiz vardır. Tek tek gezip görebilirsiniz”.

➤ Kırsal turizmin geliştirilmek istendiğin yerleşim birimlerine bir an önce turizm ofisleri ile turist danışma merkezleri kurulmalıdır.

“Manisa merkezdeki ya da İzmir'deki gibi turistlerin geldikleri anda bilgi alabilecekleri yerler açılmalıdır”.

➤ Kurulan bu merkezlerin hem yönetici hem de çalışanları sahayı bilen ve anlatabilen mümkünse o yöreden seçilmelidir.

Turizm yerlerinde köyümüzden insanlar özellikle de gençler çalıştırılmalıdır”.

➤ Kırsaldaki alt ve üst yapı çalışmaları tamamlanmalıdır.

“Köyümüzün altyapı ve üstyapı anlamında bazı sıkıntıları vardır. İlk olarak burada yaşayanlar için bu sorunlar çözülmelidir”.

➤ Turizm firma ve acentaları ile anlaşılmalı ve kırsal alana yönelik yerli ve yabancı turistlerin gelmesi sağlanmalıdır.

“Manisa ve İzmir'deki turizm firmaları köyümüzle anlaşma yapsınlar ve köyümüze yerli ve ecnebi turistleri getirsinler”.

➤ Kırsal alandaki cadde, sokak, mahalle, esnaf tabelaları ihtiyaca cevap verecek şekilde yenilenmeli altlarına parantez içerisinde İngilizce karşılıkları mutlaka yazılmalıdır.

“Köyümüzün girişinde yer alan tabelalar ve yazılar oldukça eskimiş durumda. Eğer köyümüzde turizm geliyecekse ilk değiştirilmesi gerekenler bunlardır. Bu şekilde köyümüzün ilk girişte turiste vereceği imaj değişecektir”.

➤ Yerleşim birimlerine reklam ve ilan panoları asılarak buralara yapılabilecek turistik aktiviteler yazılmalıdır.

“Köyümüz turizm açısından oldukça müsait durumdadır. Ancak bunların gelenlere tanıtılması gerekmektedir. İdari merciler bu konuda çalışmalar yapmalı ve köyümüzde yapılması mümkün olan bütün turistik faaliyetler belirlenmeli ve tabelalara asılmalıdır”.

➤ Kırsal kesimde otel, motellerin kurulması gerektiği eğer mümkünse aile pansiyonculuğuna da önem verilerek desteklenmesi gerekmektedir.

“Köyümüzde turistlerin kalabileceği binalar, oteller ve pansiyonlar yapılmalıdır. Bunlar yapılırken isteyen insanların evlerini ya da bağ – bahçe evlerini pansiyona dönüştürmesine de izin verilmeli hatta böyle insanlar desteklenmelidir”

➤ Yöresel yemekler, kültürel değerler, organik tarım ve yöresel ürünlerin tanıtımlarının yapılarak bunların yerli ve yabancı turistlere tanıtılması gerekmektedir.

“Yemeklerimiz ve gelenek ve göreneklerimiz oldukça zengindir. Ancak bunları yalnızca burada yaşayanlar biliyor. Bunların gelen turistlere tanıtılmaları gerekmektedir”.

➤ Yereldeki turizm mekanlarına gelen yerli ve yabancı turistler yerel halkın maddi ve manevi değerlerine saygılı olmaları konusunda bilgilendirilmelidir.

“Gelen turistlerden tek beklentimiz bizi küçük görmemeleri, yadırgamamaları ve yaptığımız davranışları ve konuşma şekillerimizi eleştirmemeleridir. Sonuçta insanız ve hepimiz farklıyız birbirimize saygı duymalıyız”.

➤ Manisa ili kırsal turizmin geliştirilmesi için tarihi ve kültürel açıdan birçok değere sahiptir. İlerdeki el sanatları ile zanaatların önemli bir hala kırsalda devam etmektedir.

“Köylerimizde çok güzel el işi yapanlar ve zanaatkarlar vardır. Ama artık değişen devirle birlikte bunların birçoğu kaybolmaya başlamıştır. Çünkü usta-çırak ilişkisi artık kurulamaz olmuştur. Ve gençler bu tarz mesleklere ilgi duymamaktadır. Bu kültürel değerlerimizin ve bunları yapan ustalarımızın desteklenmeleri ve gelecek nesillere aktarılmaları gerekmektedir”.

➤ Tarihi oldukça eski dönemlere dayanan ve sahip olduğu coğrafi özellikler nedeniyle tarih boyunca birçok medeniyet tarafından iskan alanı olarak seçilen Manisa’da Ağlayan Kaya, Kula Evleri, Kurşunlu Kaplıcaları, Mesir Macunu, Ulucami, Taptuk Ve Yunus Emre Türbesi, Hafsa Sultan Hastanesi, Sardes Antik Kenti, Gördes Kilimleri, Kula Volkanı, Aigai Antik Kenti, Bintepeler Tümülüsleri gibi birçok tarihi ve kültürel değer bulunmaktadır.

“Manisamız çok zengin bir tarihi geçmişe sahiptir. İlimizde ağlayan kayadan tutun da Salli'deki (Salihli) gürşunlu (kurşunlu) kaplıcalarına, Sart'taki Antik yapılara kadar birçok turizm varlığı bulunmaktadır. Kula'mızın evleri de meşhurdur bir de ekmeği vardır oranın eşi (ekşi) mayalı dolapta bir hafta dursun bozulmaz. Gördes'imizin el dokuması halı ve kilimleri, Taptuk'un ve Yunus Emre'nin türbeleri vardır. Daha çok vardır. Aygi (Aigai) kenti, Hafsa Sultan Hastanesi, bintepe mezarları, mesir macunu, Ulucami gibi çok sayıda turizm eserimiz vardır”.

➤ Zengin bir mutfak kültürü ile el sanatlarına sahip olan Manisa'da coğrafi işaretli ürünler bulunmaktadır.

“Ürünlerimizin bazıları mesir macunu gibi coğrafi işaret almaya değerdir. Gevrek (simit) coğrafi işareti almıştır”.

➤ İldeki tarihi dokunun ve kültürel yapının tam anlamıyla bilinmediği, tanıtılmadığı hatta bazı eserlerin tam anlamıyla korunamadığı, el sanatlarının geliştirilemediği ve bu nedenle geliştirilmek kırsal turizmin bu ayağı eksik kalacaktır.

“Tarihi ve kültürel açıdan önemli olan birçok eserimiz yeterince korunamamış korunmuş olanların da reklam ve tanıtım çalışmaları yeterince yapılmamıştır. Eğer yapılmış olsaydı ilimiz ve köylerimizi turizm bakımından gelişmiş olacaktı. El sanatlarımız, zanaatlarımız ve ustalarımızın gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Turizm bunlar olmadan geliştirilmemelidir”.

➤ Kırsal kesimdeki tarihi ve kültürel eserlerin asıllarına uygun olarak restore edilerek korunması ve üzerlerine ya da yakın çevrelerine yapılacak bilgilendirme tabelalarına bu eserler hakkında gerekli bilgiler yazılmalıdır.

“Köylerimizdeki tarihi yapıların bazıları ciddi oranda hasar görmüştür. Bunların asıllarına uygun olarak onarılması gerekmektedir. Tarih olmadan turizm olmaz. Bu nedenle tarihi yapıların belli bir plana göre restore edilmeleri lazımdır”.

➤ Kırsal kesimde düzenlenecek konser, panayır, şenlik, kongre, sempozyum ve çalıştaylarla insanların bu alanlara çekilmeli, yerel ürünler, hediyelik eşya formatına dönüştürülerek pazarlanmalıdır.

“Köylerimizin tanıtımlarının yapılması için buralarda çeşitli şenlikler, panayırlar, bilim insanların buluştuğu çalışmalar yapılmalıdır. Bu sayede köylerimize çok sayıda insan gelecek ve turizm gelişecektir”.

➤ Kırsal alanlarla ilgili radyo, gazete, dergi ve televizyonlara reklamlar verilerek buraların global ölçekte tanıtımları yapılmalıdır.

“Köylerimizin tanıtımları yapılmalıdır. Başka vilayetlerdeki köylerin tanıtımlarını televizyonlardan izliyoruz hatta bazen başka illere gittiğimizde oradaki köylerde yetiştirilen ürünleri gösteren panolara, reklam duvarlarına rastlıyoruz. Bizim köylerimizde de böyle ürünler var bunların belirlenip reklamlarının yapılması gerekmektedir”.

➤ Kırsal kesimdeki el sanatları, zanaatlar ile el emeği ürünlerin üretilerek sahaya gelecek olan turistlere pazarlanabilmesi için yerel halka gerekli destekler verilmelidir.

“Bizim köylüler olarak çok güzel ve faydalı ürünlerimiz var. Bunların gelen turistlere satabilmemiz için desteklenmeye ihtiyacımız var”.

➤ Manisa’da sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinden büyükşehir belediyesi, ilçe belediyeleri, sivil toplum kuruluşları, üniversite, kalkınma ajansları, turizm müdürlükleri, kaymakamlıklar sorumludur.

“Manisa’da idari makamlar ile yönetim birimleri ildeki turizmden sorumludur. Bunlar, büyükşehir belediyesi, kaza belediyeleri, dernek ve vakıflar, turizm müdürlükleri, kaymakamlıklardır”.

➤ İlde sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için turizm imar planları ile restorasyon, onarım ve koruma projeleri hazırlanmalı ve uygulamaya koyulmalıdır.

“İlimiz genelinde kırsal turizmin geliştirilebilmesi için plan ve projeler hazırlanmalıdır. Turizm imar planlarının sahaya uyması gerekmektedir. Tarihi ve kültürel yapıların korunması için restorasyon projeleri hazırlanmalıdır”.

➤ Manisa ilinde turizm fakültesinin kurulması gereklidir. Çünkü turizm fakültesindeki akademisyenlerin yöredeki turistik alt ve üstyapı, turizm türleri, turizm mekanları ile turizm organizasyonları araştırmaları ve elde ettikleri bilgileri kamuoyu ile paylaşmaları gerekmektedir.

“Celal Bayar Üniversitesinin hemen her ilçede bir fakültesi vardır. Ancak turizm fakültesi yoktur. İlde turizm faaliyetleri geliştirilmek isteniyorsa hemen bir turizm fakültesi kurulmalı ve ilin turizmi ile ilgili bilim insanları çalışmaya başlamalıdır.”

V.Sonuç

Son yıllarda ülkemizde organik beslenme ve insan sağlığına verilen değerin artması ile özellikle genç nüfusta çevreyi koruma bilinci oluşturma arzusu alternatif turizm kollarına olan arz ve talep dengesini değiştirmiştir. Kent hayatından sıkılan, doğayla ve doğalla baş başa kalmak isteyenler sayesinde sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmış ve kısa sürede geniş kitlelere ulaşmıştır. Manisa ili fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri neticesinde büyük bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Ege Bölgesi’nin Asıl Ege Bölümü’nün İç Batı Anadolu Bölümü ile arasında adete köprü vazifesi gören il, uygun iklim koşulları ve morfolojik yapısı sayesinde ülkemizin birçok yerinden göç almaktadır. Aynı zamanda il içerisindeki kırsal kesimden il ve ilçe merkezlerine çeşitli amaçlarla başta genç nüfus olmak üzere büyük bir nüfus kitlesi akın etmektedir. Söz konusu durumun ortadan kalkması için ilin sahip olduğu sürdürülebilir turizm potansiyeli bir an önce ve iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Kırsal kesime hitap eden sürdürülebilir turizm söz konusu mevkilerde geliştirilebilirse hem yeni iş alanları ortaya çıkarak istihdam sağlanacak hem de kırsal alanların boşalması önlenecektir. Kırsal turizm ile unutulmaya yüz tutmuş gelenek-görenekler, harabeye dönmüş tarihi-kültürel yapılar, yöresel ürünler ile yemeklerin tanıtımları yapılacak ve bunlar bu sayede koruma altına

alınacaktır. Kırsal kesimdeki alt ve üst yapı sorunlarının büyük bir bölümü çözülecek, yerli halkın kalkınması sağlanacak, nüfus kitlesinin başka yerlere doğru yerdeğiştirme süreci bitme noktasına gelecektir. Özetle Manisa’da kırsal turizmin gelişmesi için; (Çıkın, Çeken ve Uçar, 2009).

- Turizm ve tarımsal etkinlikler bir arada sunulmalıdır.
- Üreticiler, hem kırsal turizm hem de doğa koruma konularında bilgilendirilmelidir.
- Üreticiler tarımla birlikte turizm alanında faal olmalıdır.
- Tarım ürünlerinin tanıtımlarının yapılarak daha geniş kitlelere ulaştırılmaları sağlanmalıdır.
- Kırsal turizm potansiyelin fazla olduğu coğrafi mekanlarda ikamet eden yerel halk turizm konusunda belli eğitimlerden geçirilmelidir.
- Kırsal turizmin geliştirilmek istendiği yerleşim birimlerinin gerek altyapı gerekse üstyapı eksiklikleri bir an önce giderilmelidir.
- Kırsal turizm potansiyelinin yüksek olduğu ve turizme kazandırılmak istenen yerleşim birimlerine hem yerelden beslenen turizm işletmeleri hem de konaklama tesisleri açılmalıdır.
- İlde kırsal turizmin geliştirilmesi için kamu ve özel sektör işbirliği yapılmalıdır.
- İlin kültürel, tarihi, coğrafi, doğal, beşeri açıdan değer taşıyan ve turizm kapsamında değerlendirilebilecek olan unsurları tespit edilerek bunlardan hasarlı olanların asıllarına uygun olarak restore edilmesi gerekmektedir.
- İlin sahip olduğu kırsal turizm değerleriyle ilgili gazete, televizyon, radyo reklamları hazırlanmalı, tanıtım etkinlikleri kapsamında şenlik, festival, panayır gibi faaliyetler gerçekleştirilmelidir.

Kaynaklar

- Ahipaşaoğlu, S. & Çeltik, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Baykal, F. (2018). *Kırsal Kalkınmada Sürdürülebilir Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Öneriler*. Sürdürülebilir Kalkınma ve Türkiye. Ankara:Gazi Kitabevi.
- Çıkın, A. & Çeken, H. & Uçar. M. (2009). Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, *Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları*. Tarım Ekonomisi Dergisi, 15 (1), 1-8.
- Emekli, G. (2018). *Sürdürülebilir Turizm: Başlıca Kavramlar, Temel İlkeler ve Yaklaşımlar*. Sürdürülebilir Kalkınma ve Türkiye. ANKARA: Gazi Kitabevi

- Gürdoğan, A. & Tetik, S. (2016). Salihli'nin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6 (1), 59-68.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning; An Integrated and Sustainable Development Approach*, New York: Van Nostrand Reinhold.
- Johnson, D. (2002). Environmentally Sustainable Cruise Tourism: A Reality Check, *Marine Policy*, Elsevier Science, 261-270.
- Karaman, A. (1996). Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Ekolojik Bir Çerçeve, *Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım*, 19. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.
- Kızılaslan, N. & Ünal, T. (2013). Spil Dağı Milli Parkı Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 7, 10-29.
- Kiper, T. M., & Özyavuz, A. (2011). Doğal Peyzaj Özelliklerinin Kırsal Turizm Gelişimine Etkisi: Tekirdağ İli Şarköy İlçesi Örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 22-35.
- Lane, B. (2005). Sustainable Rural Tourism Strategies: A Tool For Development and Conservation. *RIAT Revista Interamericana Journal of Environment and Tourism*, 12-18.
- Navarro, M. M., Pedraja, M., & Vinzon, M. I. (2015). Sustainability Indicator of Rural Tourism From The Perspective of The Residents. *Tourism Geographies*, 17 (4), 586-602.
- Can, İ. & Kızıllırmak, İ (2018). Alaşehir Bölgesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2 (1), 29-34.
- Özdemir, S. (2012). Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmden Yararlanma Olanakları: Gökçeada Örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), 19-21.
- Sevindi, C. (2013). Ekoturizm ve Kuş Gözlemciliği Açısından Kuyucuk Gölü Kuş Cenneti (Arpaçay-Kars). *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 61: 63-76, İstanbul.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, *Ege Coğrafya Dergisi*, 12 1-11.
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Manisa İl Koordinatörlüğü. (2015). IPARD Programı ile Manisa'da Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Stratejileri Projesi, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Zafer Kalkınma Ajansı.
- Üzümcü, T. P., Çelik, A., Otar, S. & Hacıoğlu, A. (2015). Kırsal Alanların Sürdürülebilir Kırsal Turizm Amaçlı Kullanılması Kocaeli-Kandıra Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5 (2), 92-102.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zaman, M. & Sevindi, C. (2019). Kış Turizmine Katkı Potansiyeli Açısından Erzurum'un Doğal Turistik Kaynakları. Farklı Perspektiflerden Kış Turizmi (Editör. Ahmet Çavuş). Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi Yayın No: 2, Paradigma Akademi Yayınevi, İstanbul.